

Povodeň v Praze roku 1824, A. Sacchetti, olej na plátně. Při Svatojánské povodni v Praze-Podskalí z ohrady knížete Schwarzenberga na tisíce sáhů dříví voda pobrala, kteréž povodáči od Prahy až po Mělník nejvíce chytali...

JSME U NÁS, CO SE TÝČE PŘÍRODNÍCH KATASTROF, ~~POD~~ ZA VODOU?

Pro obyvatele pobřeží jihovýchodní Asie, kde před nedávnem smetla vlna tsunami vše, co jí leželo v cestě, mohou být naše povodně směšné, Japonci by zemětřesení, která se občas vyskytnou v západních Čechách vůbec nezaregistrovali, obyvatelé oblastí Afriky, které trápí sucho, by naše plýtvání pitnou vodou považovali za neuvěřitelný luxus, a orkán Kyril se v porovnání s hurikánem Katrina (New Orleans 2005) zdá být jen lehkým večerním vánkem. Hrozí nám oproti jiným oblastem světa vůbec nějaká vážnější přírodní katastrofa? Anebo jsme země, kde největším a vlastně jediným rizikem jsou občasná povodně (lidé, které povodně postihly vážněji, ať mi tento výrok, prosím, prominou)?

Jaká nebezpečí můžeme, byť jen hypoteticky, od přírody u nás očekávat?

Přírodní katastrofa obecně vzato může být buď následkem některých dynamických fyzikálních projevů Země a její atmosféry, tedy např. zemětřesení, vulkanické erupce, tsunami, bouře, orkány, krupobití, dlouhotrvající srážky nebo naopak sucho. Druhou skupinou jsou katastrofy biologického druhu, tj. epidemie a pandemie, dříve mor, cholera, dnes AIDS, některé formy žloutenky, kobylyk žeroucí celou úrodu, mandelinky bramborové – u nás zákeřně nasa-

zené americkými imperialisty po druhé světové válce, apod. Celkově se dá říci, že úroveň zdravotní péče je v naší zemi na takové úrovni, že katastrofy typu epidemie moru můžeme vypustit (i když, kdo ví, vzpomeňme např. na „hit“ letošní okurkové sezóny – tzv. prasečí chřipku). Posledním – třetím typem katastrof, je hrozba z vnějšího kosmického prostoru a to především srážka velkého kosmického tělesa se Zemí. Že toto riziko není až tak nereálné i u nás dokazují například „poslové z vesmíru“ vltavíny, staré cca 15 milionů let, které vznikly při dopadu

velkého meteoritu na území Německa a jsou vlastně pozůstatky metamorfovaných hornin. (Ostatně i jedna z úsměvných teorií praví, že tvar Česka není jen tak náhodou podobný obří proláklíně ohraničené ze všech stran pohořími, zrovna se nabízí vysvětlení, že se jedná o kráter po dopadu meteoritu.)

Následky hlubinných zemětřesení v moři – tsunami – nás tedy nezasáhnou, při našich zemětřeseních hlavně v západních Čechách spadne nanejvýš sklenička ze stolu. Ohně pod našimi nejmladšími sopkami Komorní a železnou Hůrkou u Chebu už dávno vyhasly. Jedinou hrozbou pro nás zůstává voda. Tento živel ovšem dovedl u nás lidem často velice "zatopit", i když jsme si často pyšně mysleli, že poručíme větru dešti a vše je pod kontrolou, rok 1997 na Moravě a 2002 v Čechách ukázal pravý opak.

Povodně v našich zeměpisných šířkách můžeme stručně rozdělit na zimní – vzniklé táním sněhové pokrývky nebo tvorbou ledového nápeču, a letní, které jsou následkem dlouhotrvajících srážek nebo naopak

Karlův most v době oprav po povodni v roce 1890. Veřejnosti byl znovu otevřen 19. listopadu 1892. Fotografie, Muzeum Hlavního města Prahy

srážek prudkých a bleskových na relativně malém území. Ačkoliv lidé v dřívějších dobách byli více spjati s krajinou, nestavěli si svá obydlí v zátopových zónách, nepokrývali povrch země stále víc betonem a netvořili tak „deštník“, ze kterého voda rychle stéká dolů, nenarovnávali ve velkém potoky i řeky, byly i dříve povodně velmi ničivého charakteru.

Účelem tohoto článku však není sepsat všechny povodně od středověku až dodnes, zastavíme se jen u několika málo z nich – u těch „mediálně“ zajímavých. První dochovaný zápis o povodni je zaznamenaný v Kosmově kronice. *Léta od Narození Páně 1118 v měsíci září byla taková povodeň, jaké myslím nebylo na zemi od potopy světa. Neboť řeka tato naše Vltava, náhle vyrazivší překotem ze svého koryta, ach, kolik to vsí, kolik to v podhradí domů, chýší a kostelů úprkem svým pobrala!* Podle Kosmova zápisu mohla být hladina řeky až 9 m nad pražským průměrem!

Povodeň roku 1342 byla neméně ničivá, je známá především tím, že při ní byl stržen Juditin most – předchůdce mostu Karlova. *po předchozím teplém jižním větru, po němž*

Literatura:

■ Jan T. Kozák a kol.: *Povodně v českých zemích*, 2007

přišel déšť jakoby jarní, po velmi kruté a tuhé zimě, za níž silným mrazem zahynulo množství lidu v Čechách i ostatních zemích, nastala přívalem sněhové a dešťové vody veliká povodeň a obrovskou spoustou a tloušťkou ledu byl na několika místech stržen pražský most.... (Zápis v Kronice Františka Pražského).

Karlův most odolával vodě i ledu 548 let, roku 1890 však nevydržel,

při této povodni je doloženo přinejmenším několik desítek obětí na životech i obrovské škody na majetku. (F. Skrejšovský: *Povodeň v Čechách 1890*) *Děšť neustával a vody přibývalo, jakot rozrušených vln mísil se ve volání po lodích a záchraně. A ke všem hrůzám roznesla se za šera ranního ohromující zpráva „Pražský most se zbořil!“*

Příčinou tolika obětí při povodních je nejen rozbořený vodní živel, ale i lidská pýcha, lidé jsou nepoučitelní v tom, že ač voda některá místa opakovaně zatopila, za pár let

Pohled na protržený Karlův most v Praze po povodni r. 1890. Fotografie, Muzeum Hlavního města Prahy

Plavidlo s místodržícím F. A. Thunem a úředníky magistrátu při obhlížení škod v zaplaveném Josefově při povodni v září roku 1890. J. Douba, Olej na plátně, Muzeum hlavního města Prahy

se na to pozapomnělo a obyvatelé se stáhli zpět a postavili si domy nové – od velkých povodní na Moravě roku 1997 i v Čechách roku 2002 uplynulo 15 a 6 let a lidé se vrací zpět, historická paměť tedy netrvá déle než pár let, následuje pocit, že to jistě bylo naposledy, že před námi jsou světlé a suché zítřky..

Co dodat, abychom nekončili tentokrát tak neutěšeně. Na rozdíl od obyvatel zemí, kde přírodní katastrofy jsou kruté, časté a navíc jim nelze nijak zabránit, snad jen včasnou signalizací o blížícím se nebezpečí, žijeme my v jakémsi závětrí, z křesla

*Povodeň 2002, Praha
Celkový pohled na nejvíce postižená místa,
fotografoval
Miroslav Raudenský*

můžeme v televizi sledovat děsivé katastrofy, kde se čísla obětí na dálku stávají pouhou statistikou.

Vážme si toho a nedopusťme, aby těch našich katastrof – tedy především povodní – přibývalo jen naší vinou. Tak se mi zdá, že i tato kapitola o přírodních katastrofách končí přísným (a tím i nezáživným) mravokárným poučením, které většinou zapomeneme, než je dočteme do konce. Zkusme tedy alespoň nezapomenout na sílu toho jednoho živlu, který nás čas od času znovu tak trochu srazí na kolena, při tom se můžeme dívat na noční oblohu. Snad právě bude padat hvězda a my si můžeme přát, aby jen prolétla oblohou a budoucí hledači pokladů nenacházeli zbytky naší vyspělé kultury přetavené do ušlechtilého drahokamu.

SOUTĚŽ PTAČÍ KRMÍTKA

Po úspěšné jarní výstavě „Ptačí budky a jejich obyvatelé“ navazuje Botanická zahrada hl. m. Prahy na tematiku „Ptáci a zahrady“ a vyhlašuje SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ PTAČÍ KRMÍTKO. Nepíšeme nejhezčí, neb takové krmítko by nemuselo být nejvhodnější ke krmení přezimujícího ptactva.

Závaznou přihlášku s bližšími informacemi o soutěži, včetně toho, kdy je možné soutěžní exponát odevzdat, najdete na webových stránkách nebo si ji můžete vyzvednout na pokladnách.

Bližší informace:
Lenka Prokopová
mobil: 737 284 269
e-mail: lenka.prokopova@botanicka.cz
info@botanicka.cz